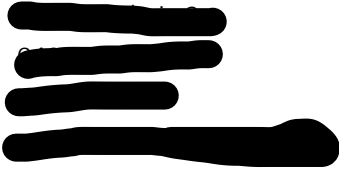

Villilohi – yhteistyöverkosto
vaelluskalojen puolesta ry
Y-tunnus: 3060368-9

LAUSUNTO
8.10.2021

asiamies:

Mika Suutari-Jääskö

Lapin Liitto

info@lapinliitto.fi

ANNAMME LAUSUNTOMME LAPPISOPIMUKSEEN 2022 – 2025

Ympäristön vastuullinen ja vaikuttava huomioiminen ovat ehdottomia vaatimuksia onnistuneelle maakuntasuunnittelulle.

Vastuullisuus ympäristöä kohtaan perustuu Suomen perustuslakiin ja 20§ - vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Perustuslakivaliokunta kirjoittaa lausunnossaan seuraavasti:

"Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Säännöksessä tarkoitettu vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Säättämällä vastuun kuulumisesta kaikille on haluttu korostaa sitä, että ympäristönsuojelu edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kesken. Säännöksen tarkoittaman vastuun piiriin lukeutuvat muun muassa aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Ympäristöperusoikeutta koskeva säännös ilmaisee vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen (ks. HE 309/1993 vp, s. 66 ja PeVL 45/2016 vp, s. 2)." (Valiokunnan lausunto PeVL 5/2017 vp)

Kansalliseen lainsäädäntöön perustuen kalatalousviranomaisen on hakenut muutosta Kemijoen vesistön kalatalousveloitteeseen. Sillä on erittäin laaja kannatus Kemijoen vesistön kuntien keskuudessa – kaikki ovat ilmaisseet lausunnollaan sille kannatusta, samoin kuntayhtymät. Myös useat yhteisöt, kuntalaiset ja kansalaiset yhtyvät viranomaisen vaatimaan. Kuuden eduskuntapuolueen Lapin piirit ovat vedonneet Kemijoen ja Ounasjoen lohen puolesta. Lappisopimukseen tulee tehdä kirjaus Kemijoen vesistön kalatalousveloittemuutoshakemuksen puoltamisesta.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi vesiä ja niiden elämää suojelee EU:n vesipuitedirektiivi. EU:n komissio on kahdesti muistuttanut Suomea direktiivin vastaisista oloista padotuilla vesistöillä – Kemijoki näistä räikeimpänä esimerkkinä lajikatoa tuottavasta autioittamisesta.

EU:n komission ympäristöstä, valtameristä ja kalastuksesta vastaava komissaari **Virginijus Sinkevičius** ottaa vahvasti kantaa virtavesiluonnon, biodiversiteetin ja EU:n vesipuitedirektiivin puolesta¹. Komissaari myös alleviivaa viranomaisen velvollisuutta. ”*We trust the Finnish authorities at all levels are aware of the obligations under the Water Framework Directive and will fully apply the legislation.*” – hän toteaa. EU:n vesipuitedirektiivi on suomalaista viranomaista ja tuomioistuimia sitova. Sen vaikutus on huomioitava myös Lappisopimuksessa.

Lainsäädännön lisäksi Lappisopimuksessa on huomioita kansalliset ja kansainväliset strategiset asiakirjasisällöt. Näistä tärkeimpiä ovat Suomen hallituksen hallitusohjelma, EU Biodiversity Strategy for 2030 sekä YK:n asettamat Sustainable Development Goals -tavoitteet.

Leväperäinen kaivosluvitusta ja -toiminta on merkittävä uhka Lapin luonnolle ja synnyttää uhkan biodiversiteetille. Tätä ei pidä tekemämme sitoumuksien valossa sallia. Lappisopimuksessa tulee korostaa vesistöjen hyvän ja erinomaisen tilan säilymistä. Vesistöjen tilaa ei saa heikentää. Nykyisenlaista purkutupkipolitiikkaa ei voida sallia. Jätevesien laskemista vesistöön ei voida sallia – tähän on syytä Lappisopimuksessakin puuttua.

Lappisopimukseen tulee tehdä selvä kirjaus Kemijoen lohen ja muiden vaelluskalojen luonnollisen lisääntymisen palauttamisesta.

---

¹ Komissarin kirje. Liitteenä.

Esitämme Lappisopimusluonnoksen kohtaa 6.5 kirjattavaksi seuraavin muutoksin:

6.5 Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Tavoitetila: Lappi on hiilineutraali maakunta vuoteen 2035 mennessä ja sitoutuu pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen alueellaan.

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luonnonvarojen ylikulutus ovat ihmiskunnan vakavimpia ongelmia. EU on nostanut ilmastonmuutoksen ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisen koko talousalueen tärkeimmäksi prioriteetiksi seuraavaksi seitsemäksi vuodeksi, samalla panostaen merkittävästi alueen kestäväen taloudellisen kasvun kiihdyttämiseen.

EU:n Green Deal kasvuohjelman mukaan ilmastonmuutos ja ympäristön pilaantuminen ovat perustavanlaatuisia uhkia Euroopalle ja koko maailmalle. Ohjelmassa esitetään toimintasuunnitelma, jolla edistetään resurssien tehokasta käyttöä siirtymällä puhtaaseen kiertotalouteen sekä ennallistetaan biologinen monimuotoisuus ja vähennetään saastumista.

Suomella on tavoitteena olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Kestävyyskriisin ratkaiseminen edellyttää nopeaa systeemistä muutosta yhteiskunnassa. Suomella on hyvät mahdollisuudet kestäväen kehityksen mukaiseen ekologiseen jälleenrakentamiseen vakaan ja kestäväen yhteiskuntarakenteen, koulutetun väestön ja korkean teknologiaosaamisen maana.

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen jatkuu myös Suomessa ja maamme on sitoutunut omalta osaltaan pysäyttämään tämän negatiivisen kehityksen. Viime aikoina luonnonsuojelun rahoitusta onkin lisätty maassamme tuntuvasti. Kestäväen kehityksen tavoitteiden toteuttaminen vaatii ilmaston lämpenemisen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä.

Ilmastolakia ollaan uudistamassa ja ilmastolain ohjausvaikutusta vahvistetaan nykyisestä. Maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain kokonaisuudistuksissa ilmastonmuutoksen torjunta ja luonnon monimuotoisuuden suojelu ovat aiempaa vahvemmin läsnä, millä on suora ohjausvaikutus Lapin kehittämiseen.

Lapissa kaiken kehittämistyön lähtökohtana ovat kestävä kehitys ja vastuullisuus. Ympäristön- ja vesien suojelu, luontoarvojen kunnioittaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, biodiversiteetin ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä ilmastonmuutoksen hillitseminen ovat toimintaa ohjaavia arvoja. Lapissa halutaan edistää monipuolista elinkeinorakennetta ja lappilaisten hyvinvointia, ~~sekä samalla ylläpitää tasapaino luonnonvarojen käytön ja luontoarvojen turvaamisen välillä~~ ja samalla varmistetaan biodiversiteetin vaarantumattomuus.

Näihin tavoitteisiin pyritään rakentamalla Lapin Green Deal -tiekartta, joka pohjautuu EU:n Green Deal -kasvuohjelmaan ja Suomen kansallisiin ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin. Se on Lapin yhteinen tahdonilmaus tavoitteista ja keinoista, jolla kestäväen kehityksen ja

ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteisiin vastataan Lapissa. Keskeisin tiekartan tavoite on, että Lappi on olla hiilineutraali maakunta vuoteen 2035 mennessä. **Lapin Green Dealin laatimiseen osallistetaan myös kansalaiset ja kansalaisjärjestöt.**

Uusin tutkimustieto osoittaa, että ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus ovat voimakkaasti kytköksissä toisiinsa. Kyseisiin asioihin liittyvät haasteet eivät myöskään kunnioita valtionrajoja. Lapin kehittämistyössä on tärkeää tunnistaa näiden asioiden yhteys ja rajat ylittävyyden merkitys. Lappi on kansainvälinen maakunta ja maakunnan toimijat tekevät vesi- ja ympäristöasioissa monen tasoista - myös kehittämiseen kytkeytyvää - yhteistyötä naapurivaltioiden kanssa. Muuttuvan ympäristön ja ilmaston sekä luonnonuhkien huomioon ottaminen edellyttää muutosten seuraamista pitkäaikaisilla

mittauksilla ja herkkien mittausympäristöjen turvaamista. Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen vaatii myös luonnon itseisarvon huomioon ottamista Lappia kehitettäessä.

Luonnon itseisarvon huomioiminen on edellytys ihmisten hyvinvoinnille. Lappilaisen hyvinvoinnin kehittäminen tukeutuu vahvasti luontoon ja muihin alueen erityispiirteisiin. Luonnon parantavaa voimaa voidaan hyödyntää monien palvelujen kehittämisessä. Luonto tarjoaa neljän vuodenajan jaksoissa monipuoliset puitteet vapaa-ajan viettoon, erilaisten elinkeinojen harjoittamiseen ja se on kulttuurin tekijöiden muusa. Mahdollisuus luontoyhteyteen ja virkistäytymiseen puhtaassa luonnossa on turvattava kaikille lappilaisille yhdenvertaisesti myös tulevaisuudessa.

Biodiversiteettiin kohdistuvan vastuun vuoksi Kemijoessa tuotettu sähkö tuotetaan jatkossa elävässä lohijoessa. Kemijoen vesistöön on luvanhaltijan kustannuksella avattava mereltä latvavesien lisääntymisalueille ekologisen jatkumon takaava vaellusyhteys, jossa on jatkuva ja riittävä, lupaehtoihin kirjattu ekologinen ympäristövirtaama. Vaelluskalojen luontaisesti lisääntyvät kannat on palautettava. Voimalaitospadot on ohitettava luonnonmukaisilla, kaikille kaloille ja eliöille toimivilla ohitusuomilla. Kantaan elvyttäviä ylisiirtoja, pienpoikasistutuksia, ja mätirasialaittoja on kohdistettava yläjuoksun latvavesille. Voimalaitosten käytön mahdollistavat luvat on muutettava määräaikaisiksi. Vesistöissä on toteutettava ennallistavia, elvyttäviä ja kompensoivia toimia elämän palauttamiseksi. Kemijoen vesienhoitosuunnitelmaan 2022-2027 ja sen toimenpideohjelmaan ja Lappisopimus 2022-2025:een on tehtävä näistä kirjaukset.

Vaelluskaloille avattua Kemijoen vesistöä kehitetään kalastuksen ja siihen liittyvän matkailun suuntaan.

Toimenpiteitä:

- Lappi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä hillitsemällä ilmastonmuutosta ja sopeutumalla sen yhteiskunnalle ja luonnolle asettamiin haasteisiin (mm. Lapin Green Deal)
- Alueidenkäytön suunnittelu tukee ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Ilmastovaikutusten arviointi otetaan osaksi yhteiskunta- ja yhdyskuntasuunnittelua.
- Lappi pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen maakunnassa mm. kunnostamalla tärkeitä elinympäristöjä ja turvaamalla vesistöjen hyvä tila
- Luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönottoa ja kiertotaloutta edistetään
- Kehitetään ja lisätään ympäristöyhteistyötä naapurivaltioiden (alueiden) kanssa
- Vaelluskalojen luontaisesti lisääntyvät kannat palautetaan Kemijoen vesistöön ripeällä aikataululla

Mika Suutari-Jääskö
puheenjohtaja
Villilohi ry

Sami Myllymäki
hallituksen jäsen
Villilohi ry

VIRGINIJUS SINKEVIČIUS
Commissioner for Environment
Oceans and Fisheries

Brussels,
29/07/2021
Ref. Ares (2021) 4198154

Representatives of the Lapland Region
villilohiry@gmail.com
Lapland Region
Finland

Dear Representatives of the Lapland Region,

Thank you for sharing the Plea for Salmon.

The European Commission attaches high importance to having free flowing rivers in Europe, allowing amongst others the transport of sediment and the migration of fish but leading also to a much broader opportunity to restore nature in the river and the surrounding area.

In the EU Biodiversity Strategy for 2030, the Commission put forward a target of achieving 25,000 kilometers of free flowing rivers in the EU by 2030. In the next half year, the Commission will publish technical guidance to this effect, ensuring a common understanding of the challenge and of the instruments at our disposal.

As you know, the main EU legal instrument in this area is the Water Framework Directive. Existing obstacles in the rivers you mention will need to be addressed if they impede achieving good status for the water bodies concerned. When it comes to new projects affecting water quality, in particular Article 4(7) of the Water Framework Directive will need to be applied, implying a thorough check on all conditions and criteria provided for in the said Directive before such projects can go ahead.

We trust the Finnish authorities at all levels are aware of the obligations under the Water Framework Directive and will fully apply the legislation.

Yours sincerely,

Virginijus Sinkevičius